
P r i k a z i i o s v r t i

Isus Krist - Sakrament susreta

Ante MATELJAN, *Otajstvo susreta. Temeljna sakramentologija*, Crkva u svijetu, Split, 2010., 227 stranica.

Prof. dr. Ante Mateljan dobro je poznat ne samo u uskom krugu teologa nego i široj kulturnoj i znanstvenoj javnosti u Domovini. Autor je brojnih znanstvenih knjiga, članaka, studija, znanstveno-popularnih članaka, pjesama, recitala, razmišljanja itd. Kao rezultat njegova dugogodišnjeg nastavnog i znanstvenog iskustva pred nama se nalazi knjiga *Otajstvo susreta. Temeljna sakramentologija*. Knjigu je izdavač, kao petu u nizu, objavio u biblioteci "Teološki priručnici".

Autor je, sukladno naputcima crkvenih dokumenata koji zahtijevaju obnovu teologije, podijelio knjigu na četiri dijela. U prvom, polazeći od temeljnih pitanja suvremene sakramentologije pokušava rasvijetliti antropološke temelje sakramenata. Temelj za govor o sakramentima on pronalazi u samoj strukturi stvorenoga svijeta te na osobit način u samoj ljudskoj naravi i načinima na koje se čovjek uosobljuje. Kao društveno biće čovjek postaje onim što jest i što treba biti tek u interakciji, u komunikaciji s drugima. Ta je komunikacija po sebi uvijek posredovanje, odnosno davanje i primanje. U drugom dijelu knjige, polazeći od sakramentalne strukture povijesti spasenja, autor izlaže kako se u povijesti događa susret Boga i čovjeka te ujedno istražuje osnove sakramentalne prakse apostolske Crkve.

Drugo poglavlje autor zaključuje govorom o sakramentalnosti Krista i Crkve. Naime, Isus Krist u sebi jest sakrament susreta Boga i čovjeka. On je Prsakrament iz kojeg izvire sakramentalnost Crkve i svi drugi spasenjski čini, odnosno sami sakramenti Novoga

zavjeta. U trećem dijelu autor prikazuje razvoj sakramentologije kroz povijest Crkve. Izlaže razvoj sakramentologije kroz otačko razdoblje kako na Istoku tako i na Zapadu te s pravom naglašava usku povezanost teologije sakramenata i nauka o milosti i spasenju. Slijedi razvoj sakramentologije kroz skolastičko razdoblje koje autor uobičajeno dijeli na ranu, visoku i kasnu skolastiku te zaključuje kako je skolastički nauk pripremio teren za nauk koji će izraditi Tridentski koncil. Srednjovjekovno razdoblje autor zaključuje govorom o razvoju teologije svetih tajni na kršćanskom Istoku.

Važan dio trećeg dijela knjige posvećen je nauku o sakramentima Tridentskog koncila kao i posttridentskom razvoju. Autor ne propušta ukazati i na neka neriješena pitanja vezana uz poimanje kako biti sakramenata tako i uz njihovu ustanovu. Taj dio autor zaključuje prikazom razvoja teologije svetih tajni na Istoku od XVI. do XX. stoljeća. Treći dio knjige autor završava govorom o obnovi sakramentologije koja se je dogodila kroz XX. st., posebno se zaustavljajući na obnovi teologije i prakse sakramenata u kontekstu obnove koja se je dogodila s Drugim vatikanskim saborom. Nije dakako propustio ukazati i na postkoncilske dokumente, odnosno na obrednike sakramenata, Katekizam Katoličke Crkve te na Zakonik kanonskoga prava.

U četvrtom, završnom dijelu knjige autor izlaže svojevrsnu teološku sintezu temeljne sakramentologije, i to polazeći od nauka koji donosi Katekizam Katoličke Crkve koji je, kako autor navodi u Uvodu, "glavni teološki dokument u kojem je sintetiziran dogmatski nauk Katoličke Crkve o sakramentima, na način da bude osnova za sakramentalnu praksu vjernika te poticaj za ozbiljan pastoral i katehezu sakramenata" (str. 8). U toj teološkoj sintezi autor promišlja cjelokupnu sakramentalnu stvarnost, odnosno progovara o definiciji i broju sakramenata; o strukturi sakramentalnog znaka; o ustanovi sakramenata od Krista, što uključuje i problem ustanove pojedinog sakramenta; o djelotvornosti i učincima sakramenata; o služiteljima i primateljima sakramenata. Tu iscrpnu teološku sintezu autor zaključuje govorom o istočnoj teologiji svetih tajni. Cijelu knjigu autor zaključuje završnim razmišljanjem o praksi Crkve, odnosno ukazuje kako su sakramenti ustanovljeni za konkretne žive vjernike, tj. trebali bi postati životvorna praksa Crkve. Nažalost, kod samih vjernika pa ni kod crkvenih službenika nije razvijena sakramentalna svijest.

Knjiga *Otajstvo susreta. Temeljna sakramentologija* prof. dr. Ante Mateljana potreban je i važan školski priručnik koji će dobro

doći ne samo studentima teologije nego i svima koji žele dublje upoznati sakramentalnu stvarnost Crkve. Knjiga je teološki prinos teologiji u Hrvata, ne samo jer je riječ o knjizi hrvatskog autora, nego jer je riječ o rijetko preglednoj i iscrpnoj knjizi koja uz nauk Katoličke Crkve donosi i teologiju svetih tajni istočnih kršćana.

Mladen Parlov
mparlov@kbf-st.hr

Teme iz socijalnog nauka Crkve

Špiro MARASOVIĆ, *Kršćanska društvena svijest. Prilozi iz društvenoga nauka Crkve*, Crkva u svijetu, Split, 2010., 512 stranica.

Autor knjige je odnedavno umirovljeni profesor pri Katedri za moralnu teologiju na Katoličkomu bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Predavao je kolegije katolički društveni nauk i osnovnu moralnu teologiju. Do sada je objavio veći broj knjiga (između ostalih: *Uzvodno. Ulomci katoličkog dozivanja*, Zagreb, 1988., *Demos ante portas*, Split 2002., *Društvo i Bog*, Split, 2006.). Znanstvene radove objavljuje u različitim zbornicima te u časopisima *Bogoslovska smotra*, *Crkva u svijetu* i *Nova prisutnost*. Autorov opus čine i brojni stručni radovi, a od iznimne je važnosti i njegovo sudjelovanje na mnogim međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima.

Teorijski okvir autorova znanstvenog djelovanja kao teologa čine ponajprije teme iz socijalnog nauka Crkve, koji je uostalom dio teologije, točnije, moralne teologije.

Socijalni nauk Crkve razvio se u XIX. stoljeću, u doba susreta Evandjelja s modernim industrijskim društvom, i ne spada u treći put između liberalističkog kapitalizma i marksističkog kolektivism, već predstavlja posebnu kategoriju. On nije ni ideologija, nego brižljivo razrađena formulacija rezultata pomnog razmišljanja o složenoj zbilji ljudske egzistencije u društvu i na međunarodnoj razini, i to u svjetlu vjere i crkvene predaje, s nakanom da tu zbilju protumači, pri čemu ispituje je li ili nije u skladu sa smjernicama evanđeoskog učenja o čovjeku, te na temelju toga pruži putokaz kršćanskom življenju. Autor u ovom dijelu rabi pojmove vlastite